

Avsluttende rapport for Faglig råd for *Lærerutdanning* 2025

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
2. Arbeidsform og perspektiver.....	2
3. Oppsummering av oppdragene	3
4. Hva har vi lært?	6
5. Avsluttende refleksjoner og anbefalinger	7
Referanser.....	8

1. Innledning

Våren 2017 lanserte regjeringen [Lærerutdanning 2025 – Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene](#). Strategien har som overordnet mål å styrke kvaliteten i lærerutdanningene, og løfter fram fire langsiktige mål:

- Studier som er faglig krevende og givende
- Faglig sterke og godt organiserte lærerutdanningsmiljøer
- Kunnskapsbaserte og involverte samarbeidspartnere i barnehage- og skolesektoren
- Et stabilt og gjensidig utviklende samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, barnehagene og skolene

Strategien peker på at lærerutdanningene står overfor utfordringer knyttet til manglende praksisrelevans, svak forskningsforankring og utilstrekkelig tverrfaglig samarbeid. Dette hemmer studentenes utvikling av sentrale profesjonskompetanser. For å styrke kvaliteten må utdanningene derfor knytte teori og praksis tettere sammen, utvikle mer tverrfaglige arbeidsformer, involvere barnehager og skoler mer systematisk, og organisere studieprogrammene slik at både forsknings- og erfaringsbasert kunnskap tas i bruk på en helhetlig måte.

Ved lanseringen etablerte Kunnskapsdepartementet to nye organer: Faglig råd for Lærerutdanning 2025 (FRLU) og det partssammensatte Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling (NFLP). FRLUs oppdrag er dels gitt av departementet i dialog med NFLP, dels initiert av Rådet selv.

I løpet av strategiperioden har Rådet behandlet fire oppdrag: partnerskap, bachelor- og masteroppgaver, det utvidede praksisbegrepet og ny felles rammeplan. Denne avsluttende rapporten oppsummerer arbeidet med disse oppdragene og løfter fram sentrale læringspunkter og anbefalinger for det videre kvalitetsutviklingsarbeidet i lærerutdanningene.

2. Arbeidsform og perspektiver

Rådet har vært sammensatt av individuelt oppnevnte medlemmer som til sammen representerer et bredt spekter av profesjonell kompetanse, institusjonstyper og kunnskapsområder. Denne bredden har preget Rådets arbeid og gitt ulike perspektiver på utfordringene lærerutdanningene står i. Slik Rådet ser det, har mangfoldet i erfaring og faglig ståsted også hatt betydning for hvilke oppdrag Rådet har konsentrert sitt arbeid om.

De faglig funderte rådene og analysene har vært ankret i et bredt kunnskapsgrunnlag bestående av blant annet eksisterende forskning og analyser, rapporter, kartlegginger,

møter og dialoger med sentrale aktører samt Rådets samlede ekspertise. Kunnskapsgrunnlaget har derfor vært både bredt og forankret i profesjonens egne erfaringer.

Partnerskap har vært et sentralt grep i strategien. Et bærende perspektiv i Rådets arbeid har vært at gode partnerskap kan gi merverdi ved at resultatet kan bli større enn summen av delene. Dette innebærer en forståelse av kvalitet som en sammenhengende kjede fra eiere via ledere til ansatte og studenter (FRLU, 2020). Idéen er synliggjort i rådets modell om å utdanne lærere for en verden i endring, som “legger til grunn at partnerskapet skal bidra til utvikling og realisering av visjonen om profesjonell praksis” (FRLU, 2020:14). Rådet har gjennom alle sine oppdrag, arbeidet for å understøtte strukturer som styrker felles ansvar for kvalitet og for profesjonens utvikling.

En viktig del av rådets arbeidsform har vært å føre en bred og systematisk dialog med sektoren. Dette har blant annet omfattet landsdekkende kartlegginger, undersøkelser, innsamling av praksiseksempler og dialogmøter med studenter, ansatte og ledere i lærerutdanning, samt representanter fra barnehage, skole og deres eiere. Denne dialogbaserte arbeidsformen har gitt Rådet god innsikt i sektorens behov og erfaringer. Det bør likevel bemerkes at det av tidsmessige årsaker ikke var mulig å gjennomføre en like omfattende dialogprosess i arbeidet med ny felles rammeplan. Nettopp derfor er den påfølgende prosessen med åtte arbeidsgrupper med til sammen om lag 60 personer som utarbeider forslag til underkapitler og den forestående høringsrunden, viktig for å sikre kvalitet og forankring i det videre arbeidet.

3. Oppsummering av oppdragene

Utfordringsbildet i strategien er bredt og komplekst, og Rådets arbeid, prioriteringer og anbefalinger er som nevnt preget av Rådets sammensetning. Vi gir her en kort og overordnet fremstilling av funn og anbefalinger som vedrører fremtidig arbeid med kvalitetsutvikling i lærerutdanningene og særlig arbeidet med ny felles rammeplan.

Partnerskap

Partnerskap i lærerutdanning er som vist til i rapportene om partnerskap (FRLU 2019 og 2020), foreløpig ikke regulert i lov eller forskrift. Kunnskapsgrunnlaget Rådet bygget på i dette arbeidet, viser likevel at de fleste lærerutdanningene allerede har etablert ulike former for samarbeid med praksisfeltet, og at dette er et område preget av stor variasjon og kontinuerlig utvikling. Rådet pekte også på mulighetsrommet som kan ligge i et slikt “tredje rom-samarbeid” som partnerskap kan være.

Rådet vurderte at stramme, nasjonale definisjoner av bestemte partnerskapstyper kan virke hemmende på lokalt utviklingsarbeid. Rådet framhevet at gode partnerskap må sikre studentenes rett til utdanning av høy kvalitet, bygge på likeverdighet mellom partene og være forankret i felles mål, tydelige forventninger og god kommunikasjon.

Videre må partnerskapene gi rom for lokalt handlingsrom og være basert på forutsigbar finansiering.

Rådet anbefalte at forventningene til partnerskap tydeliggjøres i rammeplanene for alle lærerutdanninger, og i relevante styringsdokumenter for barnehage- og skoleeiere. Vi pekte også på at samarbeidet bør knyttes tettere til institusjonenes kjerneoppgaver og forstås som en integrert del av lærerutdanningens kvalitetssystem. Ettersom forskriftsfesting alene ikke kan sikre tilstrekkelig kvalitet i arbeidet med partnerskap, anbefalte vi også ulike støttetiltak for videre arbeid med partnerskap i lærerutdanningene.

Arbeid med bachelor- og masteroppgaver

I arbeidet med bachelor- og masteroppgaver (FRLU, 2022) identifiserte Rådet et uutnyttet potensial i arbeidet med de kvalifiserende oppgavene i lærerutdanningene. Dels handlet det om et kvalifiseringspotensial, dels om et kunnskapsdelingspotensial, og dels om et potensial for organisasjonsutvikling.

Rådet fant at det mange steder gjøres et godt arbeid med oppgavene, og at det finnes et stort mangfold av ordninger for oppgavearbeid i lærerutdanningene. Rådet fikk også inntrykk av at det er en forventning om at oppgavearbeidet kan være et svar på mange utfordringer lærerutdanningene står i.

Samtidig pekte Rådet på behovet for bedre helhet og sammenheng i lærerutdanningene, særlig når det gjelder koblingen mellom oppgavene, de øvrige delene av studiet og mulighetene for å styrke yrkeskvalifiseringen og arbeid med kvalitetsutvikling gjennom systematisk samarbeid i partnerskap.

For å øke kvaliteten og profesjonsrelevansen i oppgavearbeidet, anbefalte Rådet blant annet å knytte arbeidet tettere til praksisfeltets behov og samarbeide systematisk om det i partnerskapene, samt å tydeliggjøre praksisopplæringens betydning i arbeidet med oppgaver. Videre foreslo Rådet tiltak for å styrke veiledningen av studenter i oppgavearbeidet, utprøving av alternative oppgaveformer, økt studentinvolvering i pågående FoU-aktiviteter samt bedre tilrettelegging for deling av datamateriale og oppgaver.

Utvidet praksis

I arbeidet med utvidet praksis (FRLU, 2024) tok Rådet utgangspunkt i et inntrykk av at lærerutdanningene arbeider på mange ulike måter for å styrke studentenes forberedelse til yrket og øke deres mestringstro. Gjennom arbeidet sirklet Rådet inn begrepet utvidet praksis til å omfatte læringsformer og -aktiviteter som samlet gir høy grad av yrkesnærhet, og som ofte foregår utover de tradisjonelle undervisnings- og praksisformene i lærerutdanningene.

Rådet var opptatt av at et utvidet praksisbegrep kan bidra til å utvide studentenes erfaringsgrunnlag og forståelse av sammenhengen mellom den akademiske og praktiske kunnskapen, noe som også kan skape bedre helhet og sammenheng i utdanningsløpet og gjøre studentene mer forberedt på å møte de endrede kravene barnehage og skole står overfor.

På denne bakgrunn anbefalte Rådet å forstå praksis bredere enn bare antall dager i praksisopplæring i barnehage og skole. Praksis bør forstås som et bredt spekter av praksisnære læringsaktiviteter, både på campus og i praksisfeltet, som styrker studentenes mestringstro, skjønnsutøvelse og profesjonskompetanse. Som del av dette foreslo Rådet blant annet å utvikle sterkere koblinger mellom campus og praksis, øke omfanget av øving og refleksjon over profesjonsutøvelse, og sikre en tydelig progresjon som omfatter alle sentrale dimensjoner ved lærerrollen.

Ny rammeplan

Rådet har avsluttet rådsperioden med et oppdrag om å utarbeide forslag til hoveddel i ny felles rammeplan for lærerutdanningene (FRLU, 2025 a og b). Oppdraget er forankret i både tillitsreformen og melding til Stortinget om styring av statlige universitet og høyskoler (Meld. St. 19 (2020-2021)). Det er også forankret i lærerutdanningsstrategien, som fastsetter at det frem mot 2025 er et mål at “det samlede kvalitetsutviklingsarbeidet i lærerutdanningene, med god nasjonal koordinering og styrket samarbeid med praksisfeltet, gjør det mulig å redusere rammeplanstyring til et minimum” (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Rådets forslag til hoveddel tar opp i seg hovedfunn og anbefalinger fra de tre foregående oppdragene. Som eksempel på dette foreslår Rådet blant annet å forskriftsfeste forutsetninger om

- partnerskap som en strukturell forutsetning for å tilby lærerutdanning
- koherens i utdanningen
- studentens progresjon og læring i sentrum for arbeidet med lærerutdanning.

Videre foreslår Rådet å tydeliggjøre forskning og erfaringsbaserte studieprogrammer som grunnleggende premisser for all lærerutdanning, og å knytte mål og verdier tettere til praksisfeltets behov og profesjonens oppgaver.

I forslaget til hoveddel anbefaler Rådet i tillegg momenter som ikke er utledet direkte av de tidligere oppdragene. Innføring av felles kjernekompetanser og forslag om å utarbeide læringsutbyttebeskrivelser på studieplannivå, er eksempler på det. Samlet bidrar også dette til å svare på utfordringsbildet i lærerutdanningsstrategien, gitt forutsetningen om at rammeplanstyringen skal være mer overordnet enn i dag.

Det er likevel slik at forslaget om å forskriftsfeste partnerskap i rammeplanen bare vil gjelde lærerutdanningene, og ikke lokale myndigheter og eiere. Rådet mener dessuten at forskriftsfesting av ulike forhold i rammeplanen kun bør være ett av flere virkemidler, da forskriftsfesting alene ikke kan sikre kvalitet. Vi ønsker derfor å dele noen overordnede

læringspunkter og anbefalinger fra vårt arbeid i denne perioden, som kan støtte det videre kvalitetsutviklingsarbeidet.

4. Hva har vi lært?

Kvalitetsutvikling som et økosystem

De ulike innfallsvinklene oppdragene har medført, tyder på at kvalitetsutvikling i lærerutdanningene bør forstås som et økosystem. Ulike deler av sektoren – utdanningsinstitusjoner, praksisfelt, nasjonale myndigheter, forskningsmiljøer og profesjonen selv – påvirker arbeidet og hverandre gjensidig. Endringer i én del av systemet får konsekvenser for andre, bærekraftige forbedringer krever helhetlig og koordinert innsats, og utdanningenes ulike arenaer må utvikles i samspill. Rådet har sett at fragmenterte tiltak gir begrensede resultater, mens systemiske endringer forutsetter tydelige strukturer, forpliktende samarbeid og langsiktighet.

Samarbeid som en grunnleggende mekanisme for kvalitets- og profesjonsutvikling

Arbeidet viser også at samarbeid ikke bare er en metode, men en forutsetning for kvalitets- og profesjonsutvikling. Lærerutdanningenes kvalitet forsterkes når institusjoner og praksisfelt jobber sammen og deler oppgaver, kunnskap og erfaringer. Partnerskap, dialogarenaer og samhandling om utviklingsarbeid fremstår som grunnleggende mekanismer for å utvikle relevante og profesjonsnære utdanninger. God kvalitet kan ikke vedtas – den må skapes gjennom gjensidig læring og koordinert innsats.

Betydningen av tydelig styringsinformasjon og forutsigbare rammer.

Rådet har også sett betydningen av tydelig styringsinformasjon og forutsigbare rammer. Sektorens evne til å bidra konstruktivt forsterkes når prosesser er godt kommunisert, tidsrammer er realistiske, og aktørene opplever at deres innspill faktisk får betydning. Kvalitetsutvikling krever både faglig bredde, strategisk tenkning og evne til å oversette komplekse problemstillinger til konkrete anbefalinger.

Utfordringer på tvers av oppdragene

En gjennomgående utfordring har vært å balansere anbefalinger om nasjonale føringer opp mot institusjonenes behov for fleksibilitet og faglig autonomi. Variasjonen i praksisfeltets organisering og kapasitet påvirker også hvordan nasjonale ambisjoner kan realiseres i praksis. I arbeid med rammeplan har korte tidsfrister og omfattende mandat skapt press på muligheten for dyptgående analyser og bred involvering. Rådet mener at det i slike omfattende utdanningspolitiske prosesser er viktig å sette av nok tid til arbeid med utvikling av kunnskapsgrunnlag og forankring i sektoren, noe som kan ha positiv innvirkning på høringsprosessen og implementering av rammeplanen.

Konstellasjonen mellom KD, FRLU og NFLP som drivkraft for helhetlig måloppnåelse i lærerutdanningen

Som et uavhengig fagorgan med personlig oppnevnte medlemmer, har Rådet hatt en særskilt rolle i å gi faglig forankrede råd som kan være grunnlag for kunnskapsbaserte beslutninger. Rådenes mottakere har vært både Kunnskapsdepartementet og NFLP, men

anbefalingene har også vært rettet mot nasjonale og lokale utdanningsmyndigheter, UH-institusjoner, barnehager og skoler. I tillegg har Rådet publisert sine rapporter, noe som har gitt åpenhet og bidratt til bredere bruk av kunnskapsgrunnlaget. Den dialogbaserte og transparente arbeidsformen har etter alt å dømme også vært en viktig faktor for hvordan arbeidet er blitt forstått og mottatt i sektorene. Spesielt gjelder dette de tre første oppdragene.

Den tredelte organiseringen med Kunnskapsdepartementet som myndighetsorgan, NFLP som partssammensatt organ og Rådet som faglig uavhengig organ, over en hel strategiperiode er unik i norsk, og trolig også i nordisk og internasjonal sammenheng. Denne modellen har hatt potensial til å styrke koblingen mellom politikk, kunnskap og praksis, og har bidratt til å utvikle et mer helhetlig og robust grunnlag for beslutninger. De ulike perspektivene har gjort det mulig å utvikle strategier og råd som både er bredt forankret og faglig solide. På denne måten har organiseringen vært godt rigget for å håndtere både brede systemutfordringer og mer spesifikke faglige problemstillinger.

5. Avsluttende refleksjoner og anbefalinger

Det overordnede målet med lærerutdanningsstrategien er å sikre attraktive lærerutdanninger av høy kvalitet. De fire langsiktige målene i strategien er tidsuavhengige og beskriver hva som skal kjennetegne robuste lærerutdanninger over tid. Samtidig viser strategien til et utfordringsbilde som krever kontinuerlig utvikling og tett samarbeid mellom aktørene.

Rådet vurderer at dets anbefalinger har vært viktige i oppfølgingen av strategien, selv om det ikke er gjennomført en helhetlig evaluering av strategien som sådan. Ved siden av institusjonenes eget arbeid med å videreutvikle sine lærerutdanninger, fremstår arbeidet med den nye felles rammeplanen som det mest konkrete resultatet av strategien.

Med en mer overordnet nasjonal styring blir institusjonenes arbeid med kvalitetsutvikling og kvalitetssikring enda viktigere. Eksterne evalueringer, blant annet fra NOKUT og andre relevante aktører, vil fortsatt ha en sentral rolle. Likevel er det avgjørende at lærerutdanningsinstitusjonene selv har robuste systemer og rutiner som sikrer systematisk kvalitetsutvikling.

Institusjonenes arbeid med partnerskap og utforming av læringsutbyttebeskrivelser for de enkelte studieprogrammene blir særlig viktig i det videre kvalitetsarbeidet. Det ligger også et betydelig potensial i å styrke kvaliteten gjennom institusjonenes felles arbeid med nasjonale retningslinjer. I tillegg kan interne evalueringer og tydelig ansvarsstyring på institusjonsnivå være en konstruktiv tilnærming.

Et sentralt spørsmål for norsk lærerutdanningspolitikk fremover er hvilke virkemidler som best kan bidra til å rekruttere lærere, sette dem i stand til å håndtere komplekse utfordringer i barnehage og skole, og samtidig ivareta sentrale kulturelle verdier i det norske samfunnet.

Vi vil avslutte arbeidet vårt med å takke for muligheten vi har fått gjennom å delta i Rådet gjennom denne perioden, og benytte anledningen til å komme med noen framoverskuende råd og anbefalinger som kan styrke videre arbeid med kvalitetsutvikling i lærerutdanningene.

Videreutvikle et kunnskapsgrunnlag som sikrer treffsikker og langsiktig styring av lærerutdanningene. Styrke den forskningsbaserte utviklingen av lærerutdanningene gjennom følgeforskning, systematiske evalueringer og en helhetlig vurdering av målene i Lærerutdanning 2025. Dette kan brukes som grunnlag for policyutvikling i lærerutdanning.

Sikre nasjonale rammer for kvalitet, partnerskap og profesjonsretting. Klargjøre krav til kvalitet, ansvarsfordeling og partnerskap gjennom for eksempel nasjonale retningslinjer, samtidig som lokal handlingsfrihet ivaretas innenfor et felles kvalitetsrammeverk. Forventninger om partnerskapsdannelser med lærerutdanninger bør forskriftsfestes for lokale myndigheter og eiere.

Legge til rette for mer sammenhengende og profesjonsnære lærerutdanninger. Videreutvikle arbeidet med bachelor- og masteroppgaver og utvidet praksis, for eksempel ved å utvikle og dele skalerbare og autentiske praksisnære læringsmodeller som fremmer helhet, progresjon og profesjonsrelevant kompetanse.

Styrke strukturer som fremmer likeverdighet, samarbeid og kvalitetsutvikling på tvers av sektoren. Etablere og videreutvikle arenaer for kunnskapsdeling og samarbeid, og sikre at små og store institusjoner har like forutsetninger for å realisere rammeplanens intensjoner.

Styrke institusjonenes kapasitet gjennom støtte til ledere, økt økonomisk forutsigbarhet og ressurser som kan støtte opp under studentaktive læringsformer, forskningsbaserte utdanningsløp og forpliktende samarbeid med praksisfeltet.

Utforme en ny nasjonal strategi med tydelige, realistiske og langsiktige mål for hele lærerutdanningsløpet. Utvikle en strategi som kombinerer mål med nasjonalt og internasjonalt kunnskapsgrunnlag, og sørge for en koordinert infrastruktur for samarbeid mellom myndigheter, UH-sektoren og praksisfeltet for å sikre sammenhengende implementering.

Referanser

Faglig råd for Lærerutdanning. (2019). Partnerskap i lærerutdanningene – et kunnskapsgrunnlag. Delrapport 1.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/9969c3f46f0c4a4f95ed9eee70b3ed19/partnerskap-i-larerutdanningene---et-kunnskapsgrunnlag.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2020). Partnerskap for kvalitet i lærerutdanningene – anbefalinger fra Faglig råd for Lærerutdanning 2025.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e29c3dc21bfa4edc9308f2fc6908afb3/partnerskap-for-kvalitet-i-larerutdanningene-004.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2022). Arbeid med bachelor- og masteroppgåver i lærerutdanningene. Rapport.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/429/2022/12/Rapport-BAMA.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2024). Utvidet praksis i lærerutdanningene. Artikler på nett.

<https://nettsteder.regjeringen.no/frlu/utvidet-praksis/>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2025a) Forslag til innhold i hoveddel av rammeplan for lærerutdanningene.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/530/2025/10/Forslag-til-hoveddel-i-rammeplan.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2025b) Begrunnelser for forslag til hoveddel av forskrift om rammeplan for lærerutdanningene.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/530/2025/10/Begrunnelser-for-forslag-til-rammeplanens-hoveddel.pdf>